

τινες τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διατηροῦσι τοὺς νεκροὺς κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· ἀφοῦ πρῶτον διασπαράξωσι τὸ σῶμα ἐπὶ τῶν νώτων καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς ράχους, ἐκδέρουν ἐπιτηδείως τὸ πτώμα, καὶ ἀποχωρίζουσι τὰς σάρκας ἀπὸ τῶν ὀστέων χωρὶς νὰ βλάψωσι τοὺς συνδέσμους ἵνα μὲν ἀκέραιος ὁ σκελετός, καὶ ἀφοῦ ἀποξηράνωσι τοῦτον ἐντελῶς, τὸν εἰσάγουσιν ἐκ νέου εἰς τὸ ἀποκεχωρισμένον σῶμα προπαρασκευασθέν ἤδη· τότε ράπτουσι τὰ κοπὲν μέρη καὶ συμπληροῦσι τὰ κενὰ διὰ λεπτοτάτης ἀμμου. Περὶ δὲ τῆς ταριχεύσεως ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ τοῦ Αὐγουστίνου Ζαράτου πονήματι τῷ ἐπιγραφομένῳ *Historia del Peni*, τ. III p. 4 καὶ 5 τὰ ἐξῆς· « Εἰς τὴν Περουβίαν ἕκκιον πρὸ τῶν εἰδύλων ξύλον εὐοσμὸν· ἐὰν δὲ ἀπεσπᾶτο ἐκ τοῦ ξύλου τούτου ὁ φλοιός, ἀπεστάλαζε ῥευστὴν ἔχον δριμυτάτην καὶ ἀνυπόφορον ὀσμὴν. Τὰ διὰ τοῦ ῥευστοῦ τούτου ταριχευθέντα πτώματα ποτὲ δὲν ἐφθίροντο, συνειθίζαν δὲ ἐνίοτε νὰ φυλάττωσιν αὐτὰ εἰς τοὺς νεοὺς. » Αναφέρει καὶ ὁ Ὀνδεγάρδος ὅτι εἰς Κύσκον εὐρέθη τεταριχευμένος καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ πρώτου κυριάρχου καὶ κατακτητοῦ τῆς χώρας· διατηρεῖτο δὲ κάλλιστα μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν κατακτήσεως, ἤτοι περὶ τὰ 300 ἔτη. Τεταριχευμένοι ὡσαύτως εὐρέθησαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἰδίου, καὶ οἱ νεκροὶ τοῦ Ἰγγου Ἰουπάγγα καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Περὶ δὲ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν νεκρῶν ἀναγινώσκωμεν ἐν τοῖς χειρογράφοις συγγράμμασι τοῦ Λακκάσας τὰ ἐξῆς· « Ἀφοῦ μυρολογήσωσι τὸν ἀποβιώσαντα, περιτταλίσσουσιν αὐτὸν μὲ ἐραπλώματα βαμβάκινα καὶ τὸν δένουσι μὲ σχοινίαν, εἶτα θέτουσιν αὐτὸν ἐπὶ ἐσχάρας ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἀνάπτουσι μικρὸν πῦρ ὅπως ἐξατμισθῶσι τὰ ὑγρά, καὶ οὕτω κατ' ὀλίγον ἀποξηραίνουσιν ἐντελῶς αὐτόν. Αἱ ἐσχάραι σύγκεινται ἐκ χονδρῶν καλαμῶν . . . Εἰς δὲ Ποπαῦνον, ἀντὶ νὰ θέσωσι τὸν νεκρὸν ἐπὶ ἐσχάρας, τὸν κρατοῦσι μετέωρον διὰ τινος αἰώρας κειμένης ἄνω μικροῦ πυρός. Καὶ ἀλλαχοῦ βεβαίως ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ὅτι εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως τῆς Κομάγρης ὑπῆρχεν εὐρύχωρον δωμάτιον ἐμπεριέχον διάφορα ἀπεξηραμμένα πτώματα, κρεμάμενα ἀπὸ τῆς ὀροῦς διὰ βαμβάκινων χορδῶν, καὶ κεκαλυμμένα διὰ βαμβάκινων ὠσπύτως ἀλλὰ πολυτίμων καλυμμάτων, πεποικιλμένων χρυσῷ καὶ τιμαλφῆσι λίθοις καὶ μαργαρίταις. Ἦσαν δὲ οἱ νεκροὶ τῶν προγόνων τοῦ βασιλέως οὗς ἐθεώρουσαν ὡς ἐφεστίους θεοῦς.

Περὶ τῆς δι' ἀποξηράνσεως διατηρήσεως τῶν νεκρῶν πραγματεύεται καὶ ὁ Ὀβιέδος καὶ ὁ Λόπεζ Δε Γομάρα.

Ι. ΛΕ-ΚΗΓΑΛΑΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΟΡΑΗ.

(Βλέπ. φολ. 182. σελ. 382.)

—εφεφε—

*Τιμιώτατοι δημογέροντες καὶ προσητάεις
τῆς νήσου Ἰδρας.*

Ἐως τὴν ὥραν ταύτην δὲν ἐτόλμησα νὰ σᾶς γράψω, μ' ὅλον ὅτι καὶ ἀφορμὴν εὐλογον καὶ πολλὴν ἐπιθυμίαν εἶχα νὰ σᾶς παρακαλέσω, ὡς ἀδελφὸς ἀδελφούς, νὰ δείξετε καὶ σεῖς ὅτι εἴσθε γνήσια τέκνα τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ πληροπορήσετε ὅλους τοὺς ὁμογενεῖς ὅτι ἡ θεῖα πρόνοια ἐρέχουσα τὰς εὐλογίας τῆς εἰς τὸ νησίον τῆς Ἰδρας δὲν τὰς ἐβρεξεν εἰς ψυχὰς ἀχαρίστων. Δὲν σᾶς ἐγχοῦσα λέγω περὶ τούτου, πρῶτον, διότι ἀπ' ὅσα εἶπα εἰς τῶσους κατὰ καιρὸν ἐπιδημήσαντας ἐδῶ συμπατριώτας σας, καὶ ἀπ' ὅσα ἔπειτα ἀλλοχόθεν ἔμαθα περὶ τῆς προθυμίας σας νὰ συνδράμετε καὶ σεῖς εἰς τὴν ἰατρειάν τῆς ἀπὸ τὴν μακρὰν ἀπαιδευσίαν καταπληγωμένης κοινῆς μητρὸς καὶ πατρίδος μας, τῆς Ἑλλάδος, ἤλπιζα ν' ἀκούσω ματ' ὀλίγον πολλὰ καὶ μεγάλα ἄξια τῆς προθυμίας σας κατορθώματα.

Ἀλλὰ, φίλοι καὶ ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, συγχωρήσατε νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ μὲ λύπην τῆς ψυχῆς μου, ὅτι δὲν ἴδα ἀκόμη ὅσα ἤλπιζα παρὰ τῶν Ἰδριωτῶν τὴν προθυμίαν· βλέπω τὴν κοινὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ καλὰ κίνησιν, ὥστε καὶ μικρὰ καὶ πτωχὰ πόλεις αὐτῆς ζητοῦν διδασκάλους, καὶ συγκροτοῦν σχολεῖα ἐκ τοῦ ὑστερήματος, καὶ μόνον τὴν πλουσίαν Ἰδραν ἀκίνητον ἀκόμη μὲ τὸ ὁποῖον ἐχάρισεν εἰς αὐτὴν ὁ Θεὸς περισσεύμα. Πόθεν τοῦτο; ὄχι βέβαια ἀπὸ ἔλλειψιν ἀγάπης εἰς τὴν κοινὴν μας μητέρα, ὄχι ἀπὸ ἀδιαφορίαν εἰς ὅσα πάσχει ἡ Ἑλλάς, καὶ τῶν ὁποίων ἄλλο ἰατρικὸν παρὰ τὴν παιδείαν οὐτ' εὐρίσκεται, οὔτε θέλει ποτ' εὐρεθῆ· μὴ γένοιτο! Ἄλλο τι λοιπὸν ἐμπόδιον σᾶς ἔστησε τὴν εἰς τὰ καλὰ προθυμίαν, καὶ κινδυνεύει νὰ καταστήσῃ εἰς τὰς χεῖρας σας ἀχρηστον τὸν πλοῦτον, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς σᾶς ἐχάρισε, διὰ νὰ σᾶς ὠφελήσῃ καὶ νὰ σᾶς δοξάσῃ τὸ ἐμπόδιον τοῦτο σεῖς μόνον τὸ γνωρίζετε, καὶ σεῖς μόνον χρεωστεῖτε νὰ τὸ σηκώσετε ἀπὸ τὴν μέσην, ὡς σκάνδαλον τοῦ πονηροῦ, ὅστις βισκαλίνει καὶ φθανεῖ τὴν εὐτυχίαν σας.

Πλοῦτον, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, δὲν εἶναι τόσον δύσκολον ν' ἀποκτήσῃ τις· ἀλλ' ἐκεῖνοι μόνον ἐδείξαν ὅτι εἶναι ἄξιοι πλοῦτου ὅσοι ἀπέκτησαν ὁμοῦ καὶ τὴν γνώσιν νὰ τὸν μεταχειρισθῶσι καὶ νὰ τὸν φυλάξωσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους των. Καὶ τὸν φυλάττουσιν ὄχι ὅσοι τὸν κλείουσι εἰς τὰς κιβωτούς, ἀλλ' ὅσοι τὸν ἀσφαλιζοῦσι μὲ τὴν παιδείαν· χωρὶς αὐτὴν καὶ αὐτοὶ τοῦ Κροίσου οἱ θησαυροὶ εὐκόλως σκορπιζοῦνται, ἀφίνοντες τὸν ἀπαιδευτὸν αὐτῶν οἰκονόμον καὶ τοὺς ἀπογόνους του εἰς πτωχείαν καὶ καταφρόνησιν· μόνη ἀληθὴς κιβωτός καὶ μόνον

ἀσφαλές κλειδίον τοῦ πλοῦτου εἶναι ἡ παιδεία· ἐσπεῖς τὸν φυλάσσετε σήμερον, διότι σεῖς καὶ τὸν ἀπεκτίσετε μὲ πολλοὺς ἰδρωτάς καὶ συχνούς ζωτῆς κινδύνους. Μὴν ἐλπίζετε ὁμῶς ὅτι καὶ οἱ μέλλοντες νὰ τὸν κληρονομήσωσι χωρὶς ἰδρωτάς ἀπόγονοί σας θέλουν εἶσθαι καλοὶ νὰ τὸν φυλάξωσιν, ἂν ἀπὸ τὴν σήμερον δὲν φροντίσετε νὰ παραδώσετε εἰς αὐτοὺς μὲ τὸν πλοῦτον, κισωτὸν τοῦ πλοῦτου καὶ κλειδίον τὴν παιδείαν. Μὴν ὑποφέρετε νὰ συμβῇ τοιοῦτον κακὸν εἰς τοὺς ἀπογόνους σας· καὶ ὁ Θεὸς μέλλει νὰ ζητήσῃ λόγον ἀπὸ σας, ὡς αἰτίους τῆς μελλούσης του δυστυχίας, καὶ ἡ ἐπερχομένη ἄλλη γενεὰ τῶν ἀνθρώπων παραπλέοντες τὴν Ἰδρῶν, θέλουν λέγειν μὲ καταφρόνησιν· «Τοῦτο τὸ νησίον ἦτο ποτὲ τὸ πλουσιώτατον ὅλων τῶν ἑλληνικῶν νησιῶν· εἶχε τόσα καράβια, τὰ ὅποια ἐφύλασαν νὰ ταξιδεύωσι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀμερικὴν. Οἱ κάτοικοί του ὁμῶς εἰς τοῦτο μόνον ἠσχολήθησαν, καὶ τοῦτο μόνον ἔμαθαν, νὰ μαζεύωσι μέταλλα χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου· ἀλλὰ δὲν ἐφρόντισαν νὰ μάθωσι καὶ πῶς φυλάσσονται τὰ μέταλλα.»

Τρέμω, φίλοι μου, τὴν ὄραν ταύτην ἀναγκάζομενος νὰ σας φανερώσω τήσων δεινὴν κατασχύνην. Μὴ, διὰ τοὺς οἰκτιρισμοὺς τοῦ Θεοῦ! μὴ τὴν ὑποφέρετε ἀντὶ κατασχύνης, εἰς τὴν ἐξουσίαν σας εἶναι νὰ σολίσσετε τὰς κεφαλὰς σας μὲ στέφανον αἰωνίου δόξης.

Πολλὰ σας λείπουν ἀκόμη, καὶ πολλὰ ζητεῖ ἀπὸ σας ὁ Θεός, διότι καὶ πολλὰ σας ἐχάρισε. Τοῦτο δὲν εἶναι λόγος τοῦ φίλου τῆς δόξης καὶ τῆς εὐτυχίας σας Κοραῆ, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ φωνή· «Ὡ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ.»

Μὴ φανῆτε λοιπὸν παρήκοοι τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι καὶ ὀνομάζεται ΣΟΦΙΑ καὶ ΛΟΓΟΣ τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ θέλημα εἶναι νὰ σοφίζωμεν τὸ λογικὸν μας μὲ τὴν παιδείαν. Δεῖξετε ὅτι εἰσθε ἀληθεῖς χριστιανοί, συντρέχοντες μὲ τοὺς λοιποὺς ἀδελφούς σας εἰς αὐξάνειν τῆς παιδείας. Βλέπετε τί ἔκαμεν ἓνας μόνος ἀδελφός μας, ὁ γενναῖος Βαρβάκης· βλέπετε ὅτι ὁ Θεὸς ἐχάρισεν εἰς αὐτὸν μὲ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν γνῶσιν πῶς νὰ τὸν μεταχειρίζεται. Οἷδ' ἐσπεῖς, φίλοι, δὲν ἐστέρησαν ὁ Θεὸς ἀπὸ γνῶσιν· μεταχειρίσθητε λοιπὸν τὸν πλοῦτον κατὰ τὴν γνῶσιν σας, εἰς ὠφέλειαν καὶ δόξαν κοινὴν τῆς Ἑλλάδος· ὠφελοῦντες ἑαυτοὺς, ὠφελεῖτε τὴν Ἑλλάδα· δοξάζοντες ἑαυτοὺς, δοξάζετε ὅλην τὴν Ἑλλάδα.

Πρέπει νὰ συναθροίσετε ὅλους σας τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς κατοίκους τῆς νήσου, καὶ πτωχοὺς καὶ πλουσίους, νὰ τοὺς παρακαλέσετε νὰ συνεισφέρωσιν ὅλοι κοινὴν ἐτήσιον βοήθειαν, πολλὴν ὅστις ἔχει πολλὰ, ὀλίγην ὅστις ἔχει ὀλίγα. Καὶ τῆς χάρας τὰ δύο λεπτὰ δέχεται καὶ ἐπαινεῖ ὁ Θεός· πλέον παρὰ τῶν πλουσίων τὰ πλοῦσια δῶρα. Ἀπὸ τὴν κοινὴν ταύτην βοήθειαν πρέπει νὰ στέλλετε νέους πρῶτον εἰς τὴν Χίον, νὰ διδάσκωνται ἐκεῖ ὅσα μαθήματα δὲν ἔχει ἀκόμη τὸ νησίον σας· ἐξ αὐτῶν πειτὰ ἄλλους νὰ κρατήσετε αὐτοῦ διὰ τὴν παρῆσαν ἀνάγκην, καὶ ἄλλους νὰ στείλετε εἰς τὴν

Πίσαν, παραδίδοντες αὐτοὺς, ὡς εἰς ὁδηγὸν καὶ πρυστάτην, τὸν σεβασμιώτατον ἀρχιερέα Ἰγνάτιον, τὸ καύχημα τοῦ γένους μας, τὸ ὁποῖον ἄλλους δεκα τοιοῦτους ἀρχιερεῖς ἂν εἶχεν, ἤθελε παύσειν πρὸ πολλοῦ νὰ ὀνομάζεται γένος δυστυχέστατον. Ἀπὸ τὴν κοινὴν ταύτην βοήθειαν πρέπει νὰ φροντίσετε καὶ βιβλιοθήκην, χωρὶς τῆς ὁποίας ἀδύνατον νὰ καταστήσετε γυμνάσιον.

Πλειότερα, φίλοι ὁμογενεῖς, νὰ σας γράψω δὲν με συγχωρεῖ ἡ γεροντικὴ ἀδυναμία μου· καὶ τὰ ὀλίγα ταῦτα βισπνιζόμενος ἀπὸ πόνους ἀρθριτικούς (πιστεύσατέ με) σας ἐγραψα, διὰ νὰ πληρώσω τὸ χρέος μου, καὶ νὰ εὐχαριστήσω τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ ἀκούσω (ἂν ἦναι δυνατόν) πρὶν ἀποθάνω, ὅτι οἱ φρόνιμοι Ἰδριῶται, ἀφοῦ ἀπέκτησαν πλοῦτον ἀργυρίου, καταγίνονται τώρα νὰ κερδήσωσι τὸν ἀσυγκρίτως τιμιώτερον πλοῦτον τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἡ ζωὴ μας εἶναι ὀλιγοχρόνιος· μόνον μέσον νὰ τὴν ἀλλάζωμεν μὲ ζωὴν αἰώνιον, τὴν μέλλουσαν, ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός τὴν σγῆπν τοῦ πλησίον· καὶ τίς ἄλλος εἶναι πλησιέστερος εἰς ἡμᾶς παρὰ ἡ πατρίς; Αὐτὴ, γυμνὴ καὶ καταφρονιμένη, προσκαλεῖ ὅλα τις τὰ τέκνα νὰ τὴν ἐνδύσωσι μὲ τὴν παλαιάν τῆς δόξαν. Μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμοὺς σας παρακαλῶ ὅλους, φίλοι καὶ ἀδελφοί, καὶ σας ἐξορκίζω εἰς τὸν Θεόν, νὰ μὴ κλείσετε τὰς ἀκοὰς εἰς τὸ κάλεσμα τοῦτο τῆς ταλαιπώρου πατρίδος μας.

Σας εὐχομαι ὑγείαν, εὐτυχίαν καὶ προκοπὴν εἰς ὅλα τὰ καλὰ καὶ τίμια!

Ἐκ Παρισίων, 14 Ἰουνίου, 1820.

Ὁ φίλος σας ΚΟΡΑΗΣ.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἡ ΣΚΛΑΒΙΑ ΚΑΙ Ο ΓΑΜΟΣ.

— 000 —

Ὁ Ζήσης τ' ἀρχαντόπουλο, τῆς Ζαγοράς ἀρέντης
βουλιέται ξενιτιὰ νὰ ἰδῇ νὰ πλανηθῇ· τὰ εἶνα·
Μὰ καὶ ποῦ ἐταξείδωμε μὲ τὰ παντὰ γυμνάτα
Οἱ Ἀλτζερῖνοι πρόκειαν μὲ τὰ γοργὰ κέικια
Καὶ σκλάβοι ἐπὶ ἐπὶ αὐτὸν καὶ τοὺς δικούς του·
Ἐ τὴν Ἀλτζερῖν τὸν ἔφεραν ἔς τοῦ μπῆν τὸ κονάκι.
— Προσκύνα, Ζήση, τὸν πασᾶ καὶ γένου Μουσουμάνος
Ἀρχοντας νάται πᾶν ἑμᾶς, ν' ἄγχι κελὸ χαρῆμι.
— Κάλλιε ἔγω νὰ κομματικῶθῃ λιανὰ ζῆνα κομματίε
Παρὰ ποτὲ μου ν' ἀρεθῶ τὴν πίστι τῶν γουῶν μου!
Δὲν προσκυῶ ἐγὼ πασᾶ, δὲν πάγω ἔς τὸ τζαμί σας·
Κι' ἂς μένω σκλάβος σας ἰδῶ, ἔς τὰ σίδερ' ἂς ποθᾶνω!
Καὶ ἔδριξε τὴν πίστιν τοὺς κί ἔκαμε τὸν σταυρὸ του
Καὶ ἔς τὸ τζαμί δὲν θέλωτε ποτὲ νὰ προσκυστήη.
Ἐ τὰ σίδερα τῶν ἔδων μὲ κλάπαις ἔς τὰ ποδάρια,
Κρίκο βερὺν ἐπέρασεν ἔς τὸν ἄμορφο λαμό του
Κι' ἐχῶσαν τὸν ἔς τὴν φυκακὴ, σὺ σκεταῖνὸ χαμῶγι.
Μὲ τὸ ψωμί καὶ τὸ νερὸ ἐπέρασ' ἑπτὰ χρόνια
Χωρὶς νὰ ἔερ' ὁ δούτοχος τί γίνεται ἔς τὸν κόσμον,
Μάτιε ἔγω καὶ δὲ ἔδωκετε, αὐτὰ χωρὶς ν' ἀκούη.
Μιὰ κόρη εἶχεν ὁ πασᾶς, μιὰ κόρη μαυρομαῖτα,
Σὰν κυπαρίσι λιγερὴ, γλαυκὴ σὰν τὸ φεγγάρι,
Ἦταν καλὴ πᾶν χριστηνῆ, σὰν ἀγγελὸς ἐρταῖ